

Laat de apocalyps maar komen, zegt de eindtijdfascist – h j overleeft het wel

Naomi Klein, Astra Taylor

11.09.26 Voorpublicatie15 min

Een standbeeld van Elon Musk nabij de SpaceX-lanceerbasis en -fabriek in Cameron County, Texas. Foto: Reginald Mathalone / NurPhoto via Getty Images

Vrees voor de apocalyps is van alle tijden. Maar dit keer is anders. Techmiljardairs, oliebaronnen en andere onmetelijk machtige mensen willen de vernietiging van de aarde niet afwenden, maar bespoedigen – om er vervolgens van te profiteren. Maak kennis met het eindtijdfascisme.

Op een bergtop, hartje winter, deelde een groepje gelovigen een visioen met hun toehoorders. Ze hadden een glanzende stad gezien, zeiden de mannen. Een stad die baadde in gouden licht. Ze zou verrijzen uit puinhopen en rivieren van bloed.

De gebouwen van deze stad waren zo mooi dat het was alsof ze boven de aarde zweefden, alsof ze uit de hemel waren neergedaald. De mensen zouden niets tekortkomen: hun buiken zouden vol zijn, hun lichamen genezen en hun geesten ontvankelijk voor het wonder. Aangezien ze leefden onder een liefhebbend en waakzaam oog, zouden ze altijd veilig zijn.

In de schitterende stad zouden geen wapens zijn, alleen poorten bij elke ingang, en rijkdommen waarover ze in hun stoutste dromen niet hadden durven dromen.

Een van de gelovigen die dit visioen deelden had alle moeite zijn tranen te bedwingen terwijl hij bad om de stad die komen zou.

Een andere gelovige, jonger dan de eerste, beloofde dat deze citadel spoedig zou verrijzen. Binnen twee jaar, misschien drie. Hij toonde levensechte plaatjes van de profetie. ‘Heb vertrouwen,’ drukte hij de menigte op het hart, en geef genereus.

Het visioen had al een naam, zei hij. Het zou Nieuw Gaza heten.

Een nieuw ‘Dubai’

Bovenstaand verhaal is niet aangedikt. De bergtop in kwestie bevond zich in Davos, het wintersportstadje in de Zwitserse Alpen, en de bijeenkomst vond plaats in januari 2026 tijdens de jaarlijkse top van het World Economic Forum. De gelovigen die hun paradijselijke visie op Nieuw Gaza – met volop voedsel, ‘100 procent werkgelegenheid’, vijfenzeventig medische faciliteiten en tweehonderd scholen – uit de doeken deden, waren Jared Kushner en Steve Witkoff, twee Amerikaanse vastgoedmagnaten en tevens Trumps Midden-Oosten-gezanten, zijn ‘*deal guys*’ (het was Witkoff die tijdens dit praatje een beetje emotioneel werd).

De levensechte afbeeldingen – op een ervan weken de wolken uiteen terwijl er gouden lichtstralen tussendoor schenen – waren natuurlijk gemaakt met kunstmatige intelligentie. Ze illustreerden een ‘masterplan’ om Gaza, dat inmiddels al twee jaar onophoudelijk door Israël met Amerikaanse bommen werd bestookt, te transformeren tot een Dubai-achtige resortstad voor de superrijken. Gaza zou bestaan uit zeeboulevards vol luxe hotels en appartementencomplexen (dat waren de futuristische gebouwen die leken te zweven). Want, zo lichtte Trump in Davos toe, ‘ik ben in hart en nieren een vastgoedman. (...) Kijk nu eens naar dit prachtige stukje vastgoed.’

Op de foto’s stond ook een verzorgd wooncomplex waar het Palestijnse personeel, dat vermoedelijk zou werken voor de mensen in de luxe gebouwen, kon gaan wonen – al wekte het achterdocht dat er aanzienlijk minder wooneenheden waren gepland dan er overlevenden in Gaza waren. Wat betreft het waakzame oog dat iedereen veilig hield: later bleek uit gelekte documenten van het Amerikaanse leger dat het toekomstige thuis van de Palestijnen in Gaza alleen toegankelijk zou zijn via biometrische scans. Bovendien zouden in deze via AI geoptimaliseerde ‘smart’-wijk eenieders activiteiten en aankopen digitaal worden bijgehouden, informatie die zou worden opgeslagen in datacenters vlakbij. Het sprak vanzelf dat dit een gated city zou worden, een ommuurde stad. Na de illegale militaire bezetting door Israël van de Gazastrook was dit masterplan de logische volgende stap.

Een slide uit de presentatie over ‘New Gaza’ tijdens het World Economic Forum. Foto: Chip Somodevilla / Getty Images

Zelfs ‘de dood is hier gestorven’

Ondertussen was in het echte Gaza weinig te zien van de uitbundige toekomst die in de powerpointpresentatie in Davos werd geschetst. Als de hemel zich al opende, dan was dat voor

droneaanvallen die het staakt-het-vuren schonden of voor de stortbuien die al wekenlang dwars door de talloze geïmproviseerde tentjes heen kletterden. Als gevolg van overstromingen stortten kapotgebombardeerde gebouwen in; soms verpletterden ze gezinnen die tussen de puinhopen een schuilplaats hadden gezocht. Tot overmaat van ramp verspreidde de overvloed aan water ziekten die niet konden worden behandeld door het Gazaanse zorgstelsel. Dat was namelijk met opzet vernietigd.

Sinds Israël zijn campagne startte om Gaza te laten boeten voor de schokkende aanvallen van Hamas op 7 oktober 2023, zoeken hulpmedewerkers en deskundigen van de Verenigde Naties – geharde mensen die hun leven lang getuige zijn geweest van bloedbaden – naar de juiste woorden voor de omstandigheden waarin Palestijnen te midden van de ravage van een gelivestreamde genocide in leven proberen te blijven. Hoe beschrijf je dit geheel van niet-behandelde geamputeerden, honger, massagraven, rouw en het puin dat is vermengd met lijken en niet-ontplofte explosieven?

Veel van deze deskundigen kwamen uiteindelijk uit op het woord apocalyptisch. Deze plek is zozeer verwoest dat zelfs ‘de dood is gestorven’, zo citeerde de Palestijnse academicus Abdaljawad Omar onlangs een vriend uit Gaza. Ook schreef hij: ‘Wat jullie het einde noemen, is wat wij al doorleven.’ Gaza is een apocalyps.

Dit verhaal hebben we eerder gehoord

Ondertussen vertelden Trump en zijn gezanten op die Zwitserse bergtop doodleuk dat er binnenkort een pasklaar omheind paradijs zou verrijzen – niet ondanks de apocalyps in Gaza, maar dankzij. ‘Laten we plannen maken voor een catastrofaal succes’, zei Kushner opgewekt.

Dit verhaal hebben we natuurlijk eerder gehoord. Versies ervan worden verteld en herverteld in de heilige teksten van het jodendom, het christendom en de islam, alhoewel nergens zo levensecht en gewelddadig als in de nieuwtestamentische Openbaring van Johannes. Eerst komen de gruwelen, massale sterfte en een allesbeslissende slag aan het einde der tijden, daarna wacht de gezegende overlevenden een Nieuw Jeruzalem, een pijnvrije utopie die vrede en licht op aarde brengt. In deze gelukzalige wereld begint vervolgens een nieuw hoofdstuk van de menselijke geschiedenis. Voor het plukje uitverkorenen dan toch.

Wanneer mensen met onmetelijke macht deze verhalen letterlijk gaan opvatten als een blauwdruk voor de manier waarop je fundamentele verandering in de echte wereld tot stand kunt brengen, dan worden deze narratieven bijzonder gevaarlijk. Waarom zou je het moeizame corvee oppakken om de rotzooi op te ruimen die jouw wapens hebben aangericht of boete doen voor de schade die je hebt veroorzaakt, wanneer een totale *reboot* van het systeem ophanden is? (Of zoals het evangelisch-christelijke gezegde luidt: ‘Waarom zou je het koperwerk op een zinkend schip opboenen?’)

Gevaarlijker nog: als een apocalyptische eindstrijd een fase is die sowieso moet worden doorgemaakt voordat de mensheid het paradijs bereikt, dan kan elke ramp en elke gruwel – al dan niet van eigen makelij – worden voorgesteld als een gunstig ‘teken’ dat een lichtende nieuwe wereld op komst is.

Deze shocktactieken gaan een stap verder

Donald Trump en zijn gezanten zijn zeker niet de eersten die uitkijken over een groot bloedbad en de ravage verwarren met een blanco vel waarop ze hun masterplannen kunnen schrijven. Deze neiging hebben we de afgelopen decennia veelvuldig vastgelegd, zowel in haar meest wereldse als godsdienstige verschijningsvorm. Bijna twintig jaar geleden schreef een van ons *De shockdoctrine. De opkomst van het rampenkapitalisme*. Dat boek verkende de manier waarop shock- en noodtoestanden – oorlogen, terreuraanvallen, staatsgrepen, natuurrampen – een halve eeuw lang door rechtse regeringen werden aangegrepen om in de chaotische nasleep hun pro-corporate wensenlijstje door te drukken (van de privatisering van grond en staatseigendommen tot enorme belastingverlagingen voor de rijken).

Vandaag heeft een brede constellatie van bedrijven en reactionaire regimes haar eigen shocktactieken ontwikkeld. Bovendien gaan zij nog een stap verder dan de oorspronkelijke beoefenaars van het rampenkapitalisme: ze ontketen en verdiepen zelf de mondiale crises waarvan ze profiteren. Het meest wezenlijke verschil met hun voorgangers is dat ze de shocks en rampen niet langer beschouwen als uitzonderingen die een verder kalme en niet-schokkende status quo opschudden. Zij zien in plaats daarvan een apocalyptische toekomst waarin voortdenderende chaos en slachtpartijen de norm zullen zijn. Een wereld waarin pandemieën, klimaatrampen, oorlogen om grondstoffen, en op hol geslagen technologieën schering en inslag zijn en de politiek olie op het vuur gooit. Een wereld waarin de almaar groeiende massa's ongehoorzame armen constant moeten worden getracteerd en in het gareel gehouden, en waarin de fortuinlijke bevoorrechten grof geld betalen voor bescherming en ontsnapping.

Velen hebben intuïtief in de gaten dat er iets is veranderd. We bespeuren dat we in een nieuw paradigma zijn beland, een wereld van constante aardverschuivingen waarin stabiliteit de uitzondering, en onzekerheid de regel is. Ondertussen zetten de grote bedrijven en uiterst rechtse politieke actoren hun geld op deze woelige toekomst. Ze jagen haar aan en bereiden zich erop voor, ze verrekenen haar in hun balansen en groeiverwachtingen. Zo pochte Alex Karp, de CEO van Palantir Technologies, dé techreus op het vlak van militaire AI-software en -surveillance, ooit dat zijn bedrijf is 'gebouwd voor slechte tijden (...) voor ons betekenen slechte tijden goede financiële resultaten'.

Dezer dagen wordt smart money ingezet op de apocalyps. Dat is trouwens al een tijdje aan de gang. Nadat het Verenigd Koninkrijk in 2016 ervoor stemde de Europese Unie te verlaten, waarmee het zich in een binnenlandse economische crisis stortte, stuurde Jeffrey Epstein een felicitatie naar Karps collega Peter Thiel, de miljardair, durfkapitalist en eerste Silicon Valley-figuur die all-in op Trump gokte: 'Een terugkeer naar tribalisme. Weerstand tegen globalisering, geweldige nieuwe bondgenootschappen. (...) zoals ik in je kantoor al zei, is het zoveel makkelijker om dingen te vinden die op het punt van instorten staan dan om het nieuwste koopje te spotten.' Steve Bannon, Trumps voormalige chef strategie, zocht niet veel later contact met Epstein. Hij wilde dolgraag manieren vinden om dat 'tribalisme' te transformeren tot een wereldwijde uiterst rechtse tegenrevolutie. Dat is de revolutie die zich nu om ons heen voltrekt.

Terug naar een wereld van kracht en macht

Verschillende landen dienen als proefterrein voor verschillende onderdelen van deze nieuwe agenda. Stuk voor stuk teren ze op neergang en ineenstorting. In El Salvador verfijnt Nayib Bukele het

gevangeniscomplex van de eindeloze noodtoestand; in Argentinië leidt Javier Milei een proef met de anarcho-libertarische economie; al vroegtijdig liet Vladimir Poetin in Rusland zien hoe je de staat plundert en de vrije pers vakkundig de nek omdraait; in Hongarije sleutelde de onlangs weggestemde Viktor Orbán jarenlang aan de gestage afkalving van democratische instituties; in Italië voert Giorgia Meloni een neofascistisch anti-immigratiebeleid; in Brazilië testte Jair Bolsonaro hoe je trans-identiteit als wapen in de verkiezingsstrijd kunt inzetten; in India probeert Narendra Modi moslims massaal hun burgerschap af te nemen; en dat alles terwijl Israël een laboratorium optuigt voor de privatisering van een hightech-bezetting en de bouw van een gebunkerde etnostaat, ondersteund door een niet-aflatende oorlog tegen het internationaal recht.

Ondertussen kidnapt de regering-Trump de leider van een soevereine staat en verkondigt ze trots dat ze achter zijn olie aan zit. Dezelfde grondstof is een centrale factor in de snel escalerende ecologische crisis die elke andere ramp nog veel groter maakt. Waarom zou je de laagheid en wreedheid nog verbergen? Stephen Miller, plaatsvervangend stafchef van het Witte Huis, zei tegen Jake Tapper van CNN: ‘Je kunt praten wat je wilt over diplomatie en al het andere, maar wij leven in de wereld, in de echte wereld, Jake. Die wereld wordt geregeerd door kracht en die wordt geregeerd door macht. Dat zijn de ijzeren wetten van de wereld.’

Hoe moeten we dit snel veranderende politieke landschap begrijpen? Zien we hier de terugkeer van het historische fascisme? In sommige opzichten luidt het antwoord eenduidig ‘ja’. Voorheen gold het als controversieel om te wijzen op de parallellen tussen de hedendaagse hardrechtse regeringen en de openlijk fascistische regimes die in de vorige eeuw Europa van ‘de ander’ probeerden te zuiveren, maar inmiddels kunnen de overeenkomsten niet langer worden genegeerd. Dat dit fascisme is, in elk geval in zijn vroege stadia, wordt inmiddels door legio deskundigen als vanzelfsprekend beschouwd.

Revoluties zijn vaak opstanden van de zwakkeren en onderdrukten. Fascisme is daarentegen een revolte van de (relatief) sterken en verongelijkten. Het fascisme is weliswaar antidemocratisch, maar boort onder delen van de bevolking krachtige bronnen van hartstocht en rancune aan. Historisch gezien waren fascistische leiders geregeld militaire veteranen die een verlies op het slagveld hadden moeten slikken en de handen ineensloegen met bedrijfsbazen die hun omzet in gevaar zagen komen, en in sommige gevallen ook met conservatieve geestelijke leiders.

In tijden van algehele economische malaise en maatschappelijke beroering werken fascisten aan massabewegingen door de ervaring van krenking en verloren status van de elite te vermengen met en gelijk te stellen aan het meer wijdverbreide leed van gewone werkende mensen – in het bijzonder van mannen die worstelen met hun eigen gekrenkte trots. Anders dan arbeidersrevoluties, bedoeld om de samenleving van onderaf te transformeren, beweren fascistische bewegingen dat ze machtige instituties – het land, de markt, het leger, het gezin – verdedigen tegen verderfelijke invloeden uit binnen- en buitenland. Voor de strijd tegen deze bedreigingen en het herstel van de orde moeten er volgens de fascistische logica noodmaatregelen worden genomen die vaak dezelfde instituties vernietigen die de fascisten zeiden te verdedigen.

Waarom dit fascisme anders is

Tegenwoordig zijn veel van deze typische kenmerken van fascisme weer aanwezig. Maar wat wij hier

beschrijven is niet het verhaal van een terugkeer. Onder het internationaal vernetwerkte hardrechts is namelijk een onheilspellende ontwikkeling aan de gang, een verandering die nauw verband houdt met het gegeven dat de mensheid een tijdperk betreedt van ongekende, wereldwijde existentiële crises. In zijn nieuwe gedaante wil fascistisch rechts deze crises niet oplossen, maar heeft het zich juist verzoend met het vooruitzicht van permanente shocks. Het voert een suprematistische oorlog over wie de toekomst zal overleven – een oorlog die wordt voortgedreven door ongekend krachtige? technologische instrumenten om synthetische werelden te scheppen en de echte wereld te vernietigen. Wat deze opkomende, twistzieke en vaak tegenstrijdige beweging verenigt, is de gedeelde overtuiging dat onze gemeenschappelijke wereld binnenkort tot een einde zal komen. Om die reden dienen de uitverkorenen – die dat zijn vanwege hun rijkdom, geloof of voorouderlijke aanspraken op bepaalde stukken grond – de nieuwe fase van de menselijke geschiedenis in te luiden.

Grof gesteld: we gaan niet terug naar een plek waar onze soort ooit eerder is geweest, maar begeven ons op volstrekt onbekend terrein. Wij noemen dit de politiek van het eindtijdfascisme.

We zien het eindtijdfascisme in het feit dat de eerste mens ooit een vermogen van een biljoen heeft aangetikt. In het feit dat diezelfde persoon een sleutelrol speelde bij het opgewekt afpakken van miljarden aan levensreddende voedsel- en medische hulp, terwijl hij pochte over plannen om andere planeten te koloniseren. We zien het in het constante onderscheid tussen groepen mensen – tussen wij en zij, de verworpenen en de geredden – dat wordt gemaakt door gewapende functionarissen van de immigratiedienst ICE in Amerikaanse steden en door bewapende kolonisten op de door Israël bezette Westelijke Jordaanoever. We zien het in de instrumenten die worden gebruikt om iedereen die bij deze schifting aan de ‘verkeerde’ kant belandt te identificeren, tracken, op te sluiten, buiten te sluiten en desgewenst te doden.

We zien het in de race om elke druppel wereldverbrandende olie op te pompen. We zien het in de smeltende ijskappen, in de chemisch gladgetrokken gezichten. We zien het in de uitholling van de overheidsdiensten die gemeenschappen tegen overstromingen en branden moeten beschermen.

We zouden onze ogen moeten geloven. De machtigste mensen ter wereld bereiden zich voor op het einde van de wereld, een einde dat ze zelf verwoed versnellen. Want in een merkwaardige variatie op het oudtestamentische verhaal neemt de nieuwe klasse van oligarchen, die zichzelf goddelijke macht heeft toegeëigend, er geen genoegen mee om arken te bouwen. Ze lijken eerder hun uiterste best te doen om de zondvloed te veroorzaken.

Het eindtijdfascisme is fascisme dat is ingebed in het besef dat er iets immens ten einde komt en daarop met accelererende ijver reageert. Zijn stamvaders streven niet naar hervorming van de door de mens ontworpen economische en maatschappelijke systemen die de crisis en ineenstorting dichterbij brengen, maar houden vol dat het het verhaal van de mensheid zelf is dat tegen een muur knalt. Volgens hen zal alleen een kleine groep waardige mensen de komende omwenteling overleven – of dat nu in hun gebunkerde toevluchtsoord in de ruimte is, in hun gebunkerde, bedrijfsmatig opgezette stad, of in hun bunkernatie waaromheen hoge vestingmuren zijn opgetrokken om vreemdelingen buiten te houden. Net als het visioen van ‘Nieuw Gaza’ is het een verhaal met wortels in die oude verleidelijke droom van een select groepje uitverkorenen dat een ommuurd paradijs binnengaat terwijl de rest van de mensheid wordt overgeleverd aan de overstromingen en

branden van de verdoemden.

Het armageddoncomplex van Trump en Musk

Dertig jaar geleden merkte de Italiaanse denker Umberto Eco – die Mussolini's bewind nog had meegemaakt – op dat het fascisme steevast 'een armageddoncomplex' kent. 'Aangezien vijanden moeten worden verslagen, zal er een eindstrijd moeten plaatsvinden, waarna de beweging de controle over de wereld zal hebben.' Het geweld dat de Europese fascistten botvierden op binnenlandse 'anderen' en buitenlandse vijanden mag met recht apocalyptisch worden genoemd, maar ze stelden zich doorgaans niet zozeer het einde van de wereld voor, eerder de vernietiging van specifieke delen ervan.

In elk geval sommige van deze fascistten verwachtten een toekomst waarin oorlogen tot het verleden behoorden en een gezuiverde, welvarende en stabiele natie was ontstaan. Bovendien werd deze stabiele toekomst niet alleen beloofd aan de rijken, maar ook aan de fascistische aanhangers onder de arbeidersklasse. De nazi's beloofden hun arische volgelingen een lapje landbouwgrond dat ze van Slaven hadden gestolen, en een huis dat ze van Joden hadden geroofd. Deze plekken moesten met elkaar worden verbonden via nieuwe en robuuste publieke infrastructuur die binnen programma's van grootschalige publieke werken zou worden opgetrokken. Het was een afgrijselijke, in bloed soppende droom, maar voor de eigen groep bood hij concrete voordelen.

Precies op dit punt wijken Trump en andere uiterst rechtse leiders uit zijn kring af van hun voorgangers. Ja, natuurlijk krijgt ook hun achterban tijdens verkiezingscampagnes uiteenlopende visies van een gouden tijdperk voorgespiegeld. Die gaan over een terugkeer van de industriebanen uit de jaren vijftig, inclusief 'tradwives' en kindertjes die thuis braaf zitten te wachten tot papa thuiskomt, dan wel over de hoop dat crypto de droom van economische vrijheid zal ontketenen. Maar de politici achter het eindtijdfascisme zijn te kleptocratisch, te zeer gericht op het zoveel mogelijk bijeengraaien voor zichzelf en hun eigen klasse om dit soort vage campagnebeloften over betere tijden te kunnen inlossen. Met als gevolg dat het armageddoncomplex – altijd een kenmerk van het fascisme – als het enig bindende en bepalende principe is overgebleven. Het eindtijdfascisme biedt geen einde aan de apocalyptische opschudding en het bijbehorende geweld, maar alleen de mogelijkheid om tijdens de ondergang van de mensheid te blijven geloven in een van zijn visioenen van gebunkerd survivalisme.

Eigenlijk hoeft deze verandering niet te verbazen. Mussolini en Hitler stierven allebei in april 1945, vier maanden voordat de Verenigde Staten de eerste atoombommen afwierpen. Zij hebben dus nooit een wereld mét nucleair wapentuig gekend, noch een wereld die als gevolg van de dagelijkse activiteiten van het kapitalistische systeem aantoonbaar warmer en gevaarlijker is geworden. Ook hebben ze nooit de steeds risicovollere vormen van kunstmatige intelligentie meegemaakt. Toen zij hun moorddadige zuiveringsprogramma's ontwierpen was de apocalyps op planetaire schaal simpelweg niet een instrument dat ze tot hun beschikking hadden.

Wij behoren tot het eerste cohort van onze soort dat het hoofd moet bieden aan zoveel elkaar overlappende en versterkende manieren waarop de mensheid tot een verschrikkelijk einde zou kunnen komen. Iedereen die vandaag de dag leeft is – bewust en onbewust – beïnvloed door deze beangstigende kennis. Het is een besef

dat invloed heeft op de manier waarop we creëren en consumeren, het verandert onze zenuwstelsels en het sluipt onze dromen binnen. En het vormde het type fascisme waarmee we nu de strijd moeten aanbinden.

Met onze beschrijving van het hedendaagse fascisme als ‘eindtijdfascisme’ willen we niet beweren dat Donald Trump, Benjamin Netanyahu en Vladimir Poetin kwaadaardiger of gevaarlijker zijn dan Adolf Hitler, Benito Mussolini en Francisco Franco. Wat we wel zeggen is dat onze wereld gevaarlijker is dan hun wereld was: de wapens zijn dodelijker, de technologieën zoveel krachtiger, de media meer verbonden, het klimaat is instabieler en de vermogensconcentratie is mondialer dan op enig ander moment in de menselijke geschiedenis.

Dit is de nieuwe wereld-aan-de-rand-van-de-afgrond waarin wij leven en in deze context groeide de heersende ideologie van uiterst rechts uit tot een monsterachtig, suprematistisch survivalisme.

Dit fascisme is kwetsbaar en kan worden verslagen

Het goede nieuws is echter, om *Andor* te citeren, dat we ‘overal vrienden hebben’ – ook daar waar we ze niet hadden vermoed. Trump en zijn trawanten maakten zich namelijk bijzonder kwetsbaar door hun eigen kiezers te verraden en zich aan de kant te scharen van de techmiljardairs en godsdienstfanaten die de mogelijkheid van een gedeelde toekomst op deze planeet hebben opgegeven. In weerwil van hun onmiskenbaar grote macht zijn en blijven eindtijdfascisten in de minderheid, zelfs op rechts.

Hoewel hij veel invloedrijke mensen en bedrijven met dreigementen van vergelding koeioneerde, heeft Trump zeker niet de steun van de hele top van het bedrijfsleven. Bovendien voelt een groot aantal vrome en/of conservatieve christenen zich bijzonder ongemakkelijk bij de christelijk-nationalistische hang naar een raciaal en etnisch gezuiverde bevolking.

Evenzo zullen weinig mensen uit de traditionele arbeidersklasse op politici zoals Donald Trump hebben gestemd in de hoop daarmee de apocalyps dichterbij te brengen. Velen wilden alleen de boel opschudden omdat de status quo niet langer werkte. Zij geloofden de beloften van meer werk en goedkoper voedsel en dachten echt dat strenger bewaakte grenzen meer veiligheid en welvaart voor hen zouden betekenen.

Maar wat ze nu ontdekken is dat het non-stopspektakel van wreedheid de prijs van hun boodschappen niet omlaag heeft gebracht en dat veel van het geschapen werk bestaat uit het onder schot houden van hun bureaus of het bouwen van datacenters die, volgens de bedrijven die erachter zitten, spoedig hele beroepsgroepen overtoollig zullen maken en de werkgelegenheid zullen decimeren. Ondertussen raakt de uitholling van publieke basisvoorzieningen – van gezondheidszorg tot rampenbestrijding – iedereen die niet rijk is, ongeacht hun keuze in het stembokje.

Ook met hun onophoudelijke apocalyptische oorlogsretoriek hebben Trump en zijn kabinet het vertrouwen van de bevolking beschaamd. Hoewel hij campagne voerde als een zelfbenoemde vredeskandidaat, heeft Trump opdracht gegeven tot meer militaire aanvallen en daarbij meer landen tot doelwit gemaakt dan welke andere eenentwintigste-eeuwse president ook.

Kortom: het eindtijdfascisme wordt betwist en is kwetsbaar, en kan dus nog altijd worden verslagen. Máár...

als we ermee wachten het uit te dagen totdat dit gewelddadige en nihilistische project het hele rechtse spectrum heeft gekoloniseerd, dan zal het met zekerheid te laat zijn.

Het eindtijdfascisme is in wezen een crisis van ongeremde straffeloosheid als gevolg van een buitensporige concentratie van macht en rijkdom. We hebben laten gebeuren dat er veel te veel geld, informatietechnologie en wapentuig terecht is gekomen in de handen van weinigen. Deze ongebreidelde macht heeft het hoofd van de elite op hol gebracht en hen aangezet tot het nemen van risico's die onze samenlevingen en talloze levende soorten in existentieel gevaar brengen.

In ons gevecht hiertegen zullen we helder voor ogen moeten houden dat de grondoorzaak van dit probleem niet bestaat uit de individuen die de macht hebben, maar uit de systemen die deze buitensporige machts- en vermogensconcentratie hebben veroorzaakt.

Dit is een voorpublicatie uit het nieuwe boek Eindtijdfascisme van Naomi Klein en Astra Taylor, vertaald uit het Engels door Alexander van Kesteren, dat op 15 september verschijnt bij uitgeverij De Geus.